

D.1 Handelswijze vertrek derdelanders met een tijdelijke verblijfsvergunning voor Oekraïne

Vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf in Nederland moeten Nederland verlaten. Dit geldt ook voor derdelanders met een tijdelijk verblijfsrecht in Oekraïne wanneer de tijdelijke bescherming op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor deze groep is beëindigd, de eventuele asielaanvraag is afgewezen of buiten behandeling is gesteld en de derdelander geen rechtsmiddelen heeft aangewend of de (hoger) beroepsprocedure hiertegen reeds is afgehandeld.

Indien de derdelander bij de beëindiging van de tijdelijke bescherming op 4 september 2023 geen (asiel)aanvraag heeft openstaan, wordt door de IND ook een terugkeerbesluit genomen in het besluit tot beëindiging van de tijdelijke bescherming. Daarin staat dat betrokkene Nederland moet verlaten en een vertrektermijn krijgt van 28 dagen. De eerste inzet is gericht op de facilitering van vrijwillig vertrek (bijvoorbeeld tijdens de vertrektermijn). Wanneer een derdelander hier niet aan meewerkt kan, na afloop van de vertrektermijn en na zorgvuldige dossieropbouw, gedwongen vertrek door de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) volgen. De verwachting is dat derdelanders die per 4 september 2023 vertrekplichtig worden hier op verschillende manieren mee omgaan. We kunnen hen onderverdelen in een aantal groepen. Hieronder wordt ingegaan op stappen die een gemeente en derdelander doorlopen naar het moment van vertrek.

Hierbij wordt aangeraden om zo vroegtijdig als mogelijk in contact te komen met de derdelanders van wie de tijdelijke bescherming beëindigd wordt, met als doelstelling kenbaar te maken dat er per 4 september 2023 geen recht op opvang meer is op basis van de RTB en de Regeling opvang ontheemden Oekraïne en de gevolgen hiervan te schetsen. Ook wordt geadviseerd om te inventariseren welk vertrekplan er is en of nog hulp kan worden geboden. Het kan behulpzaam zijn een uitnodigingsbrief tot een dergelijk gesprek uit te reiken aan derdelanders in uw opvang. Zie ook bijlagen D.3 (modelbrief aankondiging beëindiging opvang) en D.4 (Flyer remigratiebeleid).

Stap 1: voorbereiding op vertrek en vertrek vóór 4 september 2023

Gemeenten informeren betrokkenen over de beëindiging van hun opvang op 4 september 2023 en hun vertrekmogelijkheden. Daartoe heeft de DT&V een flyer beschikbaar gesteld met informatie over vrijwillig en gedwongen vertrek uit Nederland (zie bijlage D.4). De flyer is beschikbaar voor gemeenten om te verstrekken in de opvanglocaties. De flyer is beschikbaar in meerdere talen.¹

Het Rijk heeft tijdelijk [remigratiebeleid](#) opengesteld en verlengd tot en met 15 september 2023 voor derdelanders die vóór of vlak na de beëindiging van de tijdelijke bescherming wensen terug te keren naar hun land van herkomst of een land buiten de Europese Unie waar zij duurzaam kunnen verblijven. Betrokkenen kunnen zich tot uiterlijk 15 september 2023 aanmelden.

Daarnaast kan de DT&V samen met gemeenten die daar behoefte aan hebben en grote aantallen derdelanders opvangen een paar (online) informatiebijeenkomsten organiseren om voorlichting te geven over het verlengde remigratiebeleid. Hierover kan de gemeente contact zoeken met de DT&V via remigratiebeleid@dtv.minvenj.nl.

Stap 2: vertrek vanaf 4 september 2023

Groep 1: derdelanders die zelfstandig vertrekken (met onbekende bestemming/ Nederland verlaten)

- De gemeente beëindigt de opvang en verstrekkingen per 4 september 2023.
- Voor betrokkenen is het remigratiebeleid beschikbaar tot en met 15 september 2023 met een remigratiebijdrage van € 5.000.²
- Verder is de reguliere vertrekondersteuning van de [Internationale Organisatie voor Migratie \(IOM\)](#) of [DT&V](#) beschikbaar. IOM biedt vrijwillige terugkeerondersteuning en kan de derdelander in een gesprek informeren over ondersteuning voorafgaand, tijdens en na het vertrek. Alle vragen over terugkeer kunnen worden besproken met een counselor. Voor specifieke vragen kan IOM contact opnemen met collega's in het land van herkomst.

¹ Nederlands, Engels, Russisch, Frans en Arabisch.

² Voor personen die zich hebben aangemeld tussen 1 juli 2023 en 1 augustus 2023 wordt de eerdere gecommuniceerde remigratiebijdrage van €2.000 verhoogt naar €5.000.

Via het programma 'Return and Emigration Assistance from the Netherlands' (REAN) van het IOM kunnen derdelanders basisvertrekondersteuning krijgen waarin wordt voorzien in voorlichting, vliegtickets en een financiële ondersteuning tussen €40 - €200 voor de eerste levensbehoefte na terugkeer.³ Afhankelijk van de nationaliteit, kan men in aanmerking komen voor herintegratieondersteuning. Dit bedraagt maximaal €1.800 per volwassene en €2.800 per minderjarige, waarvan maximaal €300 bestaat uit een contante bijdrage. Het overige bedrag mag alleen in natura (goederen en diensten) worden verstrekt.

- De DT&V kan helpen als iemand de beslissing heeft genomen terug te keren naar het land van herkomst, maar niet weet hoe dit aan te pakken. Betrokkene kan contact opnemen of in contact worden gebracht met de DT&V. Een regievoerder neemt met hem of haar de mogelijkheden voor vertrek uit Nederland door.⁴
- Bij vertrek dient de derdelander zich uit te schrijven uit de Basisregistratie Personen (BRP), indien dit niet gebeurt zie bijlage D.2.

Groep 2: derdelanders die zelfstandig willen vertrekken maar Nederland niet direct kunnen verlaten

- De gemeente beëindigt (formeel) de opvang en verstrekkingen per 4 september 2023.
- Onderdak tot aan het moment van vertrek:
 - De derdelander heeft formeel per 4 september geen recht op opvang. De gemeente kan de derdelander faciliteren met onderdak en verstrekkingen tot het moment van vertrek gedurende de vertrektermijn van 28 dagen. **Het advies** is om dit te doen voor personen die mee willen werken aan vertrek. De gemeente kan het onderdak aanbieden in de vorm van 'bed, bad, brood' (maar mag ook de verstrekkingen zoals bedoeld in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne aanbieden). De kosten worden vergoed door het Rijk.
 - NB: wanneer het verblijf de vertrektermijn overschrijdt, omdat vertrek nog niet kan worden gerealiseerd en men deelneemt aan het remigratiebeleid, kan met de DT&V worden bezien of een plaatsing op de vrijheidsbeperkende locatie een optie is (zie hieronder). Indien dit niet mogelijk is worden de kosten voor het gecontinueerd faciliteren van onderdak vergoed door het Rijk.
 - Wanneer een derdelander vertrekplichtig is, geen recht meer heeft op opvang, meewerkt aan zijn vertrek én het vertrek in beginsel binnen 12 weken te realiseren is, kan mogelijk worden voorzien in tijdelijk onderdak op een – in samenwerking met de DT&V, gemeenten en het COA nog te realiseren - zogeheten vrijheidsbeperkende locatie (VBL) voor derdelanders. Hierbij wordt tevens een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd. Er kan met de DT&V contact worden opgenomen (in principe door de derdelander zelf) over de mogelijkheden voor vertrekondersteuning vanaf de in te richten VBL voor derdelanders.⁵
 - Wanneer een derdelander zich in de particuliere opvang (POO) bevindt, kan deze gecontinueerd worden tot het moment van vertrek als het gasthuishouden daarmee instemt. **Let op:** het opvangen van een derdelander zonder rechtmatig verblijf kan financiële consequenties hebben voor het gasthuishoudens; u wordt geadviseerd om informatie beschikbaar te stellen voor gasthuishoudens (zie bijlagen C.1a en b). Daarnaast kan worden bezien of verblijf op de VBL een optie is (zie punt hiervoor) of in de gemeentelijke opvanglocatie onderdak geboden kan worden tot aan het moment van vertrek.
- Ook in dit scenario is het remigratiebeleid beschikbaar tot en met 15 september 2023 met een remigratiebijdrage van € 5.000. Voor betrokkenen is verder de reguliere vertrekondersteuning van de [Internationale Organisatie voor Migratie \(IOM\)](#) of [DT&V](#)

³ Personen die de nationaliteit hebben, reguliere verblijfsvergunning of asielvergunning voor onbepaalde tijd van de onderstaande landen komen niet in aanmerking voor het REAN-programma: een lidstaat van de EU, landen die deel uitmaken van de EER en/of EVA, een van de Europese microstaten (Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino en Vaticaanstad), een land dat behoort tot de top 35 van de hoogste inkomens per hoofd van de bevolking volgens de Wereldbank, inclusief Taiwan.

⁴ De NGO's die subsidie krijgen van de DT&V kunnen ook herintegratieondersteuning aanbieden.

⁵ De VBL in Ter Apel kan niet worden ingezet omdat de capaciteit aldaar te beperkt is.

beschikbaar. Aanvullend kan worden vermeld dat de DT&V kan bemiddelen op het moment dat betrokkene er niet in slaagt om zijn of haar vertrek te realiseren. Hiervoor dient een verzoek te worden ingediend bij de DT&V.

- Bij vertrek dient de derdelander zich uit te schrijven uit de BRP, indien dit niet gebeurt zie bijlage D.2.

Groep 3: derdelander die niet zelfstandig vertrekken en de opvang niet verlaten

- De gemeente beëindigt (formeel) de opvang en verstrekkingen per 4 september 2023.
- Gedurende de vertrektermijn wijst de gemeente de derdelander op zijn vertrekplicht en (nogmaals) op de opties voor zelfstandig vertrek. Voor derdelanders is het remigratiebeleid beschikbaar tot en met 15 september 2023 met een remigratiebijdrage van € 5.000. Verder is het reguliere vertrekondersteuning van de [Internationale Organisatie voor Migratie \(IOM\)](#) of [DT&V](#) beschikbaar.
- Onderdak gedurende de vertrektermijn
 - De derdelander heeft formeel per 4 september 2023 geen recht op opvang. De gemeente kan de derdelander faciliteren met onderdak en verstrekkingen tot het moment van vertrek gedurende de vrijwillige vertrektermijn van 28 dagen. **Het advies** is om dit niet te doen voor personen die niet mee willen werken aan vertrek. De gemeente kan het onderdak aanbieden in de vorm van 'bed, bad, brood' (maar mag ook de verstrekkingen zoals bedoeld in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne aanbieden). Wanneer de gemeente wel onderdak faciliteert gedurende de vertrektermijn, worden de kosten vergoed.
- De DT&V kan mogelijk ingeschakeld worden om (afhankelijk van locatie en capaciteit) vertrekgesprekken te voeren met personen die niet direct zelfstandig vertrekken. Daarbij is VBL-plaatsing eveneens een optie.
- Wanneer de politie tijdens het uitoefenen van haar taak een vreemdeling aanhoudt voor een strafbaar feit en de vertrektermijn van de vreemdeling nog loopt, kan in bepaalde gevallen deze vertrekperiode worden ingetrokken. De politie volgt hierbij haar reguliere politieprocessen.
- Wanneer de betrokkene de opvang niet verlaat, heeft de gemeente de volgende mogelijkheden:
 - De gemeente gaat hierover in gesprek en legt deze gesprekken schriftelijk vast.
 - In een situatie van huisvredebreuk kan de politie worden ingeschakeld.
 - De politie treedt op bij het handhaven van de openbare orde (zoals de sterke arm in het vreemdelingendomein), afhandelen van strafbare feiten (zoals gewelds- en vermogensdelicten) en bij indicatie van migratiecriminaliteit, zoals mensenhandel, uitbuiting en identificatiefraude.
 - Daarnaast heeft de gemeente de mogelijkheid om via de rechter een ontruimingsprocedure te starten. Voor al deze stappen zie ook bijlage D.2.

Derdelanders die aangeven niet veilig te zijn in het land van herkomst.

Betrokkenen hebben de mogelijkheid gehad om een asielprocedure te doorlopen en hebben dat mogelijk ook al gedaan. Indien iemand aangeeft (opnieuw of alsnog) asiel aan te willen vragen, omdat hij of zij aangeeft te vrezen voor de eigen veiligheid bij terugkeer naar het land van herkomst, kan betrokkene worden verwezen naar de IND en het COA. **Let op:** het is nadrukkelijk niet de bedoeling om derdelanders na 4 september 2023 zonder meer door te verwijzen naar het aanmeldcentrum in Ter Apel. Om het aanmeldcentrum Ter Apel te ontlasten, onderzoekt het COA de mogelijkheid een aparte locatie in te richten voor derdelanders die na 4 september (toch) asiel willen aanvragen. Hierover worden gemeenten nog nader geïnformeerd.

Bij overlast van derdelanders die zonder rechtmatig verblijf zich ophouden in de gemeente.

De lokale driehoek (burgemeester, openbaar ministerie, politie) is verantwoordelijk voor de veiligheid/ openbare orde. Op het moment dat personen zonder verblijfsrecht in een specifieke gemeente verblijven en een gevaar voor de openbare orde vormen en/of veroorzaken, is het aan de driehoek om hierop te acteren via de reguliere processen.

De gemeente kan bijvoorbeeld optreden met de inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) of door de inzet van politie. De politie kan daarbij betrokkene staande houden (en eventueel in vreemdelingenbewaring stellen).

Wanneer een derdelander zonder verblijfsrecht verward en/of onbegrepen gedrag vertoont, kan contact worden gelegd met het zorg- en veiligheidshuis in uw regio.